

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

HDP, HNP, ekonomický cyklus

Národní hospodářství

3. Případová studie HDP

1. Hrubý domácí produkt a hrubý domácí důchod - základní charakteristika, způsoby výpočtu HDP (metody)
2. Hrubý národní produkt, nominální, reálný, rovnovážný
3. Vývoj HDP a HNP v ČR a jejich vliv na ekonomiku
4. Struktura HDP (spotřeba domácností, hrubá tvorba fixního kapitálu, zahraniční obchod, spotřeba vlády, změna stavu zásob, výdaje neziskových institucí)
5. Dvousektorová, třísektorová a čtyřsektorová ekonomika
6. Hospodářské cykly – typy cyklů, fáze cyklů, mechanismus cyklu, příčiny cyklů, multiplikátor a akcelerátor

Případová studie 1

- HDP = souhrn veškeré finální produkce zboží a služeb vyrobené v určité zemi během jednoho roku.
- nezachycuje stínovou ekonomiku, produkci externalit, netržní produkci.
 - hrubý DP – zahrnuje všechny investice
 - čistý DP – zahrnuje pouze čisté investice
- Národní důchod = součet veškerých příjmů, které získávají vlastníci výrobních faktorů využitých k vytvoření produkce

Případová studie 1

- Produkční metoda
 - $HDP = \text{Produkce} - \text{Mezispotřeba} + \text{Daně z produktů} - \text{Dotace na produkty}$
- Výdajová metoda
 - $HDP = C + I + G + (Ex - Im)$, kde
 - C - výdaje domácností na spotřebu
 - I – soukromé hrubé domácí investice
 - G – vládní výdaje na nákup výrobků a služeb
 - $(Ex - Im)$ – čistý export
- Důchodová metoda
 - hrubé mzdy, tedy mzdy před zdaněním,
 - renty (plynoucí z vlastnictví půdy) a další příjmy z vlastnictví,
 - čisté úroky (rozdíl mezi obdržnými a placenými úroky),
 - příjmy ze samozaměstnání,
 - hrubé zisky korporací (ze kterých se následně platí daň ze zisku, část se může rozdělovat prostřednictvím dividend mezi akcionáře, zbylý zisk zůstává jako nerozdělený)
 - nepřímé daně (čistý národní produkt)
 - obnovovací investice (hrubý národní produkt)

Případová studie 2

- HNP = celková tržní hodnota konečných výrobků a služeb vyprodukovaných za jeden rok výrobními faktory určitého státu
 - nominální HNP – měřený v běžných cenách
 - reálný HNP – měřený ve stálých cenách
- je však méně využívaný i z toho důvodu, že získat data a podklady pro výpočet HNP je náročnější
- Rovnovážný HDP Je takový produkt, kdy se plánované výdaje rovnají skutečně vytvořenému produktu, neboli neexistují neplánované investice.

Případová studie 3

- Vývoj HDP v ČR
 - Produkční metoda
 - http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_prod
 - Výdajová metoda
 - http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_vydaj
 - Důchodová metoda
 - http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_duchodm
- HDP v ČR – grafy, mapy
 - <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30832>
- Historická ročenka vývoje HDP, mapy srovnání
 - https://www.czso.cz/csu/czso/5013-12-n_2012-12

Případová studie 4

- Struktura HDP
 - spotřeba domácností,
 - http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.spotr_dom
 - hrubá tvorba fixního kapitálu,
 - <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.sek> (109)
 - spotřeba vlády
 - http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.gov_a?mylang=CZ
 - změna stavu zásob
 - <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.sek> (109)
 - výdaje neziskových institucí
 - <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.sek> (1102)

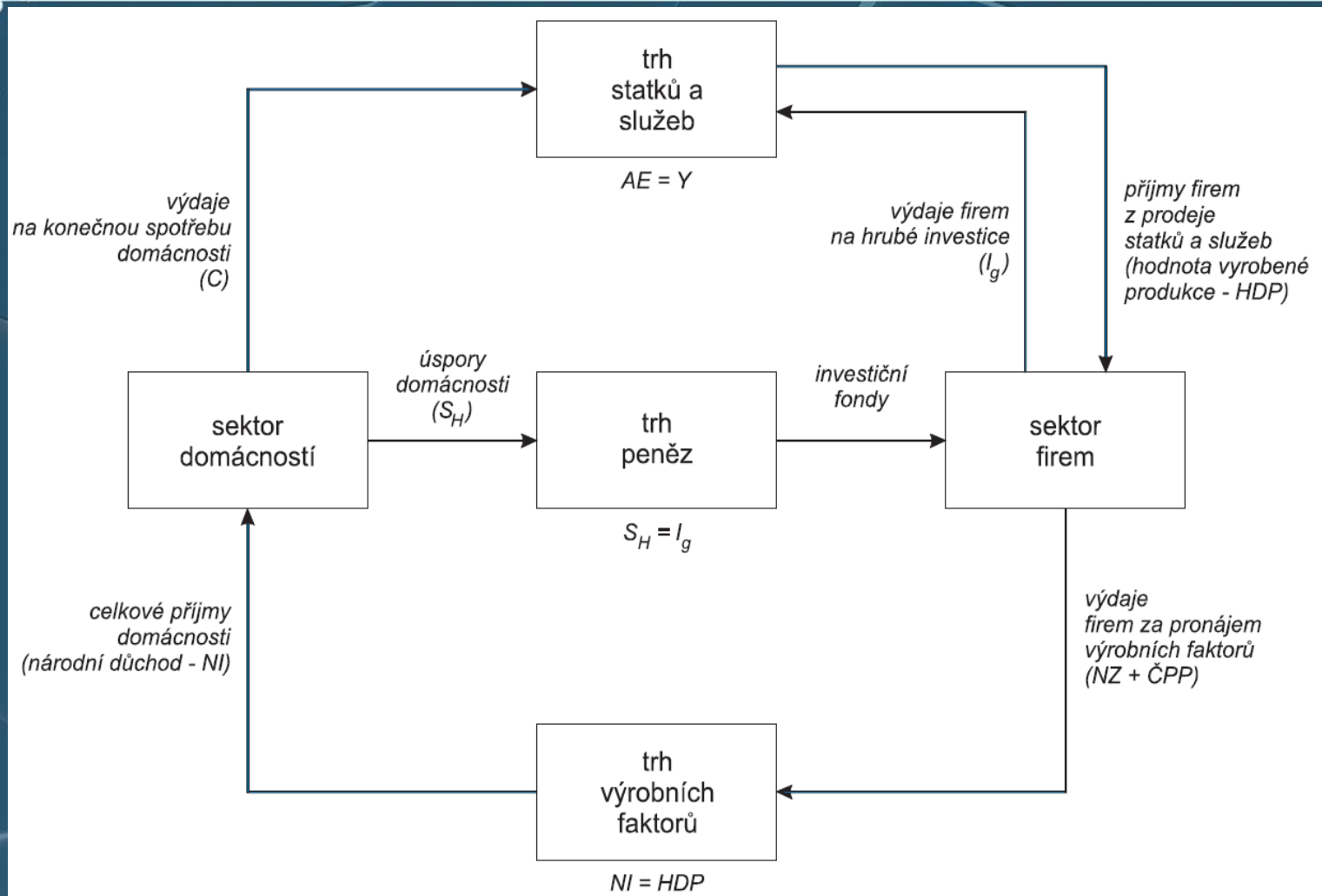

Případová studie 5

- Dvousektorová ekonomika
 - Tvoří ji pouze domácnosti a podniky
 - platí, že hrubý domácí produkt je zároveň disponibilním důchodem domácnost (není zahrnutý stát, který tak nic neodčerpává ani nic nevyplácí)
 - $Y = C + I_g$, kde
 - Y – celková produkce
 - C – spotřeba
 - I_g – výdaje podniků na hrubé investice

 - $Y = AE$, kde
 - AE – celkové agregátní výdaje na produkci

Model dvousektorové ekonomiky

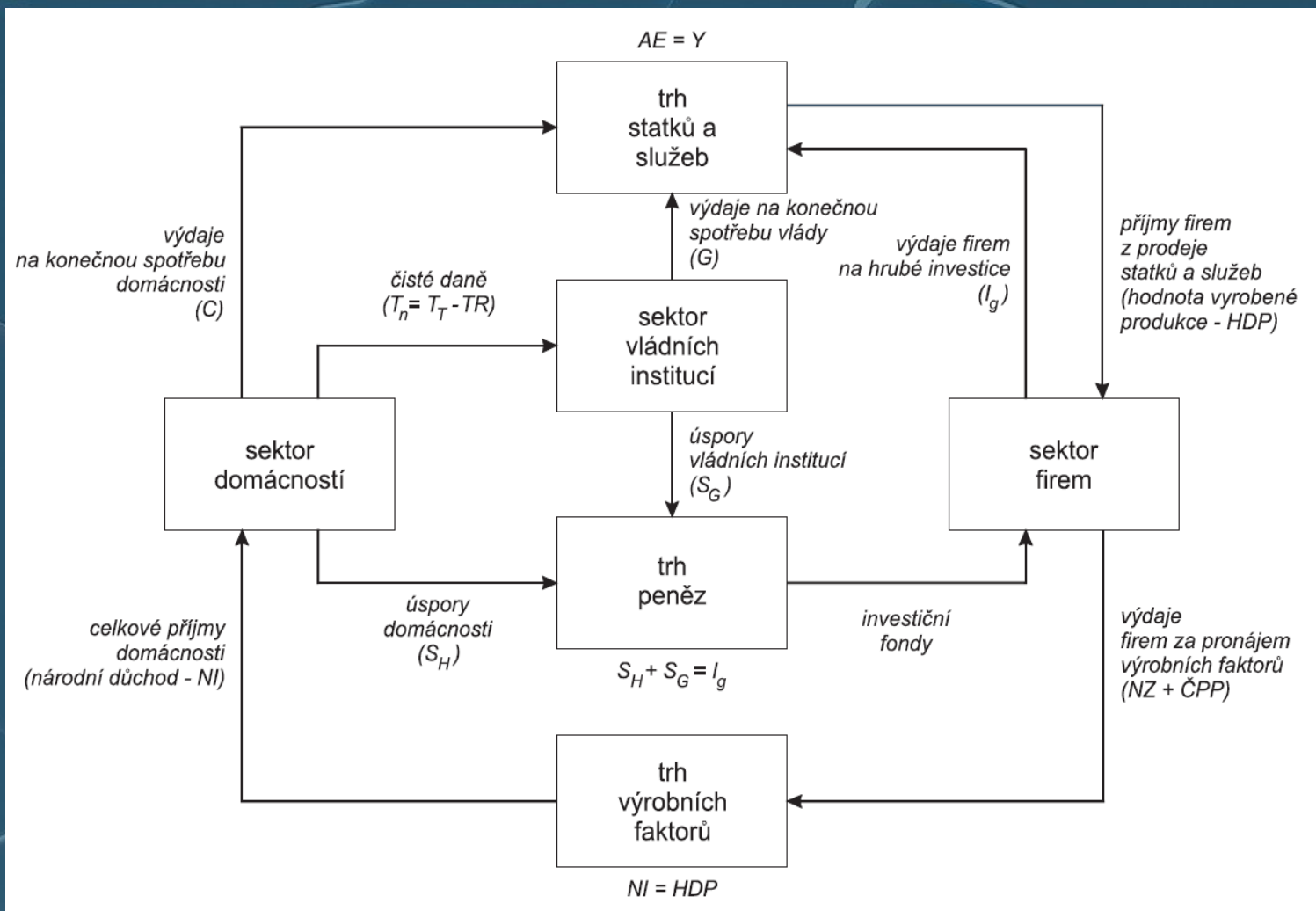
Případová studie 5

- Třísektorová ekonomika
 - Tvoří ji domácnosti, podniky a stát
 - $Y = C + I_g + G$, kde
 - Y – celková produkce
 - C – spotřeba domácností
 - I_g – výdaje podniků na hrubé investice
 - G – spotřeba státu

- $Y = AE$, kde
- AE – celkové agregátní výdaje na produkci

- Výdaje domácností na konečnou spotřebu jsou závislé na výši spotřebitelova důchodu a na úrovni čistých daní
- $T_n = T_T - TR$, kde
- T_n – čisté daně
- T_T – celkové daně
- TR – vládní transfery a platby

Model třísektorové ekonomiky

Případová studie 5

- Čtyřsektorová ekonomika
 - Tvoří ji domácnosti, podniky, stát a zahraničí.
 - Úroveň rovnovážného důchodu je určena nejen rezidenty, ale také nerezidenty.
 - Nerezidenti pak úroveň rovnovážného důchodu ovlivňují především prostřednictvím dovozů a vývozu.
 - $Y = C + I_g + G + (-) NX$, kde
 - Y – celková produkce
 - C – spotřeba domácností
 - I_g – výdaje podniků na hrubé investice
 - G – spotřeba státu
 - NX – výdaje na čistý vývoz

 - $Y = AE$, kde
 - AE – celkové agregátní výdaje na produkci

Případová studie 6

- **Hospodářský cyklus**
 - pravidelné kolísání vzestupu a poklesu ekonomiky
- **Příčiny**
 - **Monetární teorie cyklu**
 - Příčina: oscilace tempa růstu peněžní zásoby (úrokové sazby)
 - **Reálná teorie cyklu**
 - Příčina: investiční či inovační vlny
 - **Externí příčiny cyklů**
 - Příčina: mimoekonomická, např. změna počtu obyvatel, technologický pokrok apod.
 - **Interní příčiny cyklů**
 - Příčina: změna spotřeby a investic, hospodářská politika státu apod.

Případová studie 6

- Typy cyklů
 - Kitchinovy cykly
 - 30 – 60 měsíců
 - důvod: zásoby
 - Juglarovy cykly
 - 10 – 11 let
 - důvod: investice do fixního kapitálu a jejich amortizace
 - Kondratěvovy cykly
 - cca 50 let
 - důvod: změny výrobních technologií, politické události

Případová studie 6

- Fáze cyklu:
 - Konjunktura (expanze)
 - Vrchol
 - Kontrakce
 - Dno (sedlo)
- Recese
 - pokles reálného HDP alespoň po 2 následující čtvrtletí
- Deprese
 - pokles reálného HDP o více jak 10 %

Případová studie 6

- akcelerační princip investic
 - vzrůst poptávky po investicích je v rostoucí ekonomice vyšší než růst produktu
 - vzroste-li objem produkce, je nutné zvýšit fixní kapitál; dojde tedy ke zvýšení poptávky po investicích (tzv. indukované investice, opakem jsou restituční investice – nahrazující opotřeбенý fixní kapitál)
- multiplikační princip investic
 - rostoucí investice vyvolají vyšší nárůst poptávky a produkce a díky tomu se zvýší i investiční výdaje, ovšem dochází ke kapacitnímu vyčerpání ekonomiky
 - se za růstu produkce klesá poptávka po investicích, což vede k dalšímu snížení produkce – podniky přestanou obnovovat fixní kapitál a dojde k jeho znehodnocení
 - V případě zlepšení hospodářských podmínek se fixní kapitál snaží následně podniky obnovit – zahájí tak nákup investičních statků, což vede k růstu produkce a dojde k působení akceleračního efektu

Úkol

- Analýza vývoje HDP v ČR od roku 1990.
 - Identifikace a rozbor jednotlivých vlivů působících na ekonomický vývoj
- Analýza vývoje HDP či HNP ve vybrané zemi.
 - Identifikace a rozbor jednotlivých vlivů působících na ekonomický vývoj

Děkuji za Vaši pozornost. 😊

